

Potentilla sterilis

Smultronfingerört

NE NA LC DD NT VU **EN** CR RE
Starkt hotad (EN)
B1ab(i,ii,iii,iv,v)+2ab(i,ii,iii,iv,v)

Klass: Magnoliopsida (tvåhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Rosales (rosordningen), **Familj:** Rosaceae (rosväxter), **Släkte:** *Potentilla* (fingerörter), **Art:** *Potentilla sterilis* - smultronfingerört (L.) Garcke **Synonymer:** *Potentilla fragariastrum* Ehrh.

Kännetecken

Smultronfingerört är en lågvuxen (5–15 cm hög), flerårig ört med trefingrade, smultronliknande blad. Blommorna är vita och blomningen sker under slutet av maj och första hälften av juni. Förökning sker dels genom fröna, dels genom den förgrenade jordstammen. Äldre exemplar kan täcka en stor yta genom vegetativ förökning. Växten är lätt att förbise då den är snarlik både smultron *Fragaria vesca* och backsmultron *F. viridis*. Smultronfingerört får emellertid ingen röd, uppsvälld blombotten (smultron) när nötterna är mogna. Från smultron skiljer den sig vidare genom att bladen är mera grågröna-blågröna och att småbladens uddtand är smalare och kortare än de omgivande. Fodret syns tydligt mellan de oftast omvänt hjärtlika kronbladen. Hos smultron är kronbladen rundat äggrunda och nående varandra. Backsmultron har större blommor med gräddvita kronblad som oftast har en något avsatt spets. Utlöpare saknas eller är mycket korta hos backsmultron. Smultronfingerörten är mycket lik den i Skåne förvildade späd fingerört men denna saknar utlöpare och har småblad med mer än 13 par tänder (smultronfingerört 7–13 par)

Utbredning och status

Smultronfingerört blev upptäckt som svensk växt så sent som 1880. Den förekommer som spontan bara i södra och östra Skåne. Arten specialinventerades 1994 och blev då noterad från cirka 20 förekomster i och invid Stenshuvuds nationalpark. I Bjäresjö (5), Balkåkra (3) och Sövestad (1) socknar väster om Ystad finns 9 aktuella förekomster av smultronfingerört. Dessutom finns den som förvildad/inplanterad på två lokaler i västra Skåne. Även på en lokal vid Vitaby kyrka i östra Skåne är det tveksamt om växten är ursprunglig. Ett par lokaler, där växten tidigare förekommit, har blivit förstörda. De svenska förekomsterna är de nordligaste i Europa. I Danmark förekommer smultronfingerört flerstädes och anses inte hotad. Utbredningen i övrigt är väst- och centraleuropeisk med några få mycket isolerade förekomster, bl a på Newfoundland (troligen införd) och i Kaukasus (möjligen förväxlad med en annan art).

Ekologi

Smultronfingerört växer på humusrik, frisk till torr mark i buskrika naturbetesmarker, skogsbryn, lövskogsläntor och någon gång på vägkanter. På hårt betad mark brukar växten mest förekomma i skydd av buskar. De skånska förekomsterna är kustnära och ligger i kalktrakter.

Hot

Flera lokaler har vuxit igen genom minskat bete och någon har förstörts genom nyodling. Överbetning har å andra sidan även ansetts vara ett hot och en anledning till att arten försvunnit från någon lokal. Dock förefaller igenväxning till följd av upphörd eller svag hävd vara det allvarligaste hotet mot många av dagens förekomster. Även om arten tål beskuggning, i övriga Europa växer den ofta i ganska tät lövskog, trängs den starkt tillbaka vid slyuppslag och konkurrens med högvuxna gräs och örter.

Åtgärder

Smultronfingerörtens växtplatser måste hållas öppna och får inte konstgödas. Flertalet av förekomsterna vid Stenshuvud är skyddade genom att området ligger inom nationalparken. Dock behöver flera av lokalerna en bättre skötsel i form av röjningar och lämpligt utformad hävd i avsikt att gynna växten. Lokalerna vid Ystad saknar skydd och på flertalet av dessa är smultronfingerörtens existens allvarligt hotad på grund av igenväxning. Åtminstone de rikaste av dessa borde skyddas som reservat alt. naturminne eller få ändamålsenlig skötsel genom avtal med markägare. Arten övervakas av floraväktare.

Övrigt

Smultronfingerört är fridlyst. Arten är lättodlad och skåniskt material finns i odling i ett par botaniska trädgårdar. Utländska namn – NO: Jordbærmure, DK: Jordbær-Potentil, GB: Barren Strawberry.

Naturvård

Fridlystning: Fridlyst enligt Artskyddsförordningen (SFS 2007:845), enligt paragraf: 8. Bestämmelsen gäller hela landet

Litteratur

Anonym 1996. Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1995. Lunds Botaniska Förening. Medlemsblad 1996 (1): 5–52.

Anonym 1997. Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1996. Lunds Botaniska Förening. Medlemsblad 1997 (1).

Gustavsson, L.-Å. 1979. Kärnväxtfloran i sju socknar i S Skåne. Svensk Bot. Tidskr. 32: 41–70.

Nilsson, Ö. & Gustafsson, L.-Å. 1982. Projekt Linné rapporterar 121–132. Svensk Bot. Tidskr. 76: 135–145.

Pedersen, A. 1965. Rosaceernes udbredelse i Danmark I. Underfamilierne Spiraeoidea, Dryadoidea og Rosoideae eksklusive *Rubus fruticosus* coll., *Rubus caesius* coll. og *Rubus corylifolius* coll. Bot. Tidsskr. 61: 145–270.

Svensson, Å. & Olsson, K.-A. 1995. Smultronfingerört, *Potentilla sterilis*, i Skåne, Lunds Botaniska Förening. Medlemsblad 1995 (1): 13–18.

Weimarck, H. & Weimarck, G. 1985. Atlas över Skånes flora. Stockholm.

Författare

Örjan Nilsson 1992. Rev. Kjell-Arne Olsson 1998. ©ArtDatabanken, SLU 2007.